

ВИЗВОЛЕННЯ РОГАНІ ВІД НАЦИСТСЬКИХ ОКУПАНТІВ

Бадєєва Л. І.

к.іст.н. доц. кафедри українознавства ХНУРЕ

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

E-mail: liudmyla.badieieva@nure.ua

Abstract. Residents of Rohan during the Second World War survived two periods of the Nazioccupation: from October 23, 1941 to February 16, 1943, and from March 10 to August 16, 1943. In the course of the battle for the final liberation of Rohan, 300 Soviets oldiers and officers were killed by the invaders. The author gives the names of the private and the officer who were distinguished in a fierce battle for the final liberation of the village. At the fronts of the Second World War, more than 500 inhabitants of Rohan perished.

Key words: Rogan, residents, occupation, liberation.

У серпні 2023 року мешканці Харкова та області відзначили 80 -у річницю визволення області від німецьких загарбників у роки Другої світової війни. Всебічне вивчення народних зусиль відсічі агресії залишається актуальним завданням українознавства. Накопичений у літературі матеріал дає змогу вперше розглянути усі військові операції 1941–1943 рр., пов'язані з селищем Рогань.

Історія боротьби і перемоги народів СРСР над ворогом висвітлена у десятках тисяч наукових книг і статей, мемуарній і документально-публіцистичній літературі. Сама кількість праць з історії Другої світової війни свідчить про невичерпність теми. Низка публікацій у періодичних засобах друкованої інформації розповідає про окремі епізоди воєнного лихоліття, ветеранів війни та шанобливе ставлення до їх подвигу [6; 7]. У спогадах командуючого Степовим фронтом маршала І. Конєва [2] , його начальника штабу маршала М. Захарова [1] міститься аналіз Белгородсько-Харківської операції (3–23 серпня 1943 р.), яка завершилась остаточним визволенням Харківщини.

Отже, метою статті є розгляд бойових дій 1943 р., які визначали долю села Рогань. Попередньо треба зауважити, що через близькість села до обласного центра, доля Рогані вирішувалася не в результаті окремих операцій на рівні батальйону чи полку, а у ході широкомасштабних бойових дій фронтового чи армійського рівня.

Визволення Рогані у серпні 1943 р. пов'язано з битвою на Орловсько-Курській дузі. Вирішальна для долі України і ходу Другої світової війни битва розпочалася на світанку 5 липня 1943 р. У ході тритижневих боїв радянські війська спочатку знекровили, а потім розгромили групу армій «Центр». Враховуючи помилки зимової кампанії, командування Червоної Армії вирішило зробити оперативну паузу перед наступом на Белгород і Харків.

23 липня о 22-й годині начальник штабу Степового фронту генерал М. В. Захаров передав наказ командуючого фронту: зупинити наступ, перейти до оборони на досягнутому рубежі та готуватися до нового наступу [4, с. 55]. Командуючий фронтом генерал І. С. Конєв так пізніше пояснював необхідність оперативної паузи: «Пауза з 23 липня по 3 серпня була необхідна для відновлення боєздатності з'єднань фронту, які у наступальних боях зазнали значних втрат, для вивчення характеру оборони ворога, який відступив на підготовлені рубежі, подолання яких вимагало чималих зусиль [2, с.20–21].

Наступ Червоної армії на Белгородсько-Харківському напрямку почався вранці 3 серпня 1943 р. Після тригодинної артилерійської підготовки і масованих авіаударів в атаку рушили стрілецькі частини, а у середині дня почалися танкові атаки силами 1-ї та 5-ї гвардійських армій. Результатом скоординованих дій і мужності солдат і офіцерів став прорив ворожої тактичної оборони на глибину до 26 км. Розвиваючи наступ, війська Степового і Воронезького фронтів 5 серпня звільнили міста Орел та Белгород. У наступні дні війська Воронезького фронту вийшли до опорних пунктів оборони ворога – Котельви та Охтирки, а війська Степового фронту наблизилися до зовнішнього оборонного кільця навколо Харкова. У боях за Харківщину радянські частини знову зустрілися на полі бою з танковим корпусом СС. Але, якщо навесні він вступив у бої, прибувши із Західної Європи, і маючи достатньо танків, пального, вояків, то тепер німецькі танкові частини були значно послаблені поразкою на Курській дузі.

Зранку 11 серпня 1943 р. 57-а армія генерала М. О. Гагена силами чотирьох стрілецьких дивізій та трьох танкових бригад почала наступ у напрямку Рогань–Кулиничі–Безлюдівка. Наступного дня у полосі наступу сталася ротація і через бойові порядки 52-ї стрілецької дивізії пройшли частини 48-ї гвардійської стрілецької дивізії (комдив – полковник Г. І. Корчиков) [5, с. 71]. Для виконання бойового завдання дивізія мала подолати два кільця ворожої оборони, визволити Рогань і Безлюдівку та вийти на околиці міста Харкова. У ході важких боїв з частинами 38-ї піхотної та 6-ї танкової дивізії вермахту гвардійці прорвали ворожу оборону і просунулися уперед на 12–15 км. П'ятнадцятого серпня 1943 р. частини дивізії звільнили залізничну станцію Рогань і радгоспи «12 лет РККА» й «Коммунист» [5, с.72]. Важкі бої точилися у центрі Рогані, а також на південній околиці села, поблизу Козацького Яру. Як згадує ветеран війни, вчитель Роганської середньої школи №1 І. Черняк, ворог вдався до масованого удару літаків-бомбардувальників, але зупинити наступ не зміг [7]. 16 серпня нову спробу ворожого контрнаступу було відбито силами 143-го полку 48-ї дивізії. У бою за Рогань проявив мужність боєць роти протитанкових рушниць М. Г. Єгоров, який особисто підбив один ворожий танк, дві автівки й одну самохідну гармату. Під час німецьких контратак 16 серпня винахідливістю відзначився капітан П. С. Симонов. Зрозумівши ворожу систему сигналізації за допомогою запуску ракет, капітан П. С. Симонов фальшивими сигналами ввів у оману німецьку авіацію, літаки якої скинули бомби на власні позиції [5, с. 73].

Таким чином, остаточне звільнення Рогані від німецької окупації коштувало життя близько 300 солдат і офіцерів. Їх братська могила у центрі селища дбайливо доглядається упродовж всього повоєнного часу [6]. На фронтах Другої світової війни загинуло понад 500 мешканців с. Рогань, пам'ять про яких збережено у «Книзі пам'яті Харківського району» [3]. Через воєнне лихоліття сотні її мешканців зазнали голоду, втратили домівки, роботу. Але більшість з них не скорилася окупантам і завдяки звільненню Червоною Армією у серпні 1943 р. змогла повернутися до мирної праці, відновити промислові об'єкти, власні домівки.

Список використаних джерел

1. Захаров М.В. Воины Степного фронта в боях за Харьков. // 23 августа 1943 года – один Великий день из истории Харькова. Х.: Изд-во НУА, 2013. С. 24–30.
2. Конев И. С. Записки командующего фронтом 1943–1944. М. : Наука, 1972. 368 с.
3. Книга пам'яті України. Харківська область Харківський район. Харків: Обл. пошук.-вид. наук. редакція, 1997. 748 с.
4. Манагаров И. М. В сражении за Харьков. Харків: Прапор, 1978. С.50–136.
5. Трегубенко В. М. Рожденная в пламени. Боевой путь 48-ой гвардейской стрелковой дивизии. / В. М. Трегубенко, В. А. Кашиц. М.: Воениздат, 1984. 158 с.
6. Цветкова В. Это надо живым. // Время. 2006, 13 мая. С. 3.
7. Черняк І. Тривали бої жорстокі. // Трибуна трудящих. 2003, 11 травня. С. 2.

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК ЕЛЕМЕНТ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Борзих Я. А.

Науковий керівник – к. іст. н, проф. Міносян А. С.

Державний біотехнологічний університет

(61002, Харків, вул. Алчевських, 44, каф. ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування та соціально-гуманітарних дисциплін, тел. (057)7164156)

E-mail: unescokafedra@gmail.com

Анотація. Розглядаються питання щодо інформаційної агресії Росії. Здійснено огляд інформаційних нападів з початку повномасштабного вторгнення та дії російської пропаганди на окупованих територіях.

Ключові слова: інформація, інформаційний голод, інформаційна блокада, пропаганда, окупація, окуповані території, російська агресія.

Щодня кожна людина сприймає величезну кількість інформації. Процес споживання інформації став в такій мірі звичним, що якщо людина виявляється позбавленою можливості споживання, вона відчуває голод, подібний фізичному.